

Merhaba Değerli Satrançseverler,

Bundan önceki iki köşe yazımda, Milli Takımımız'ın Olimpiyatlardaki kadrosunda bulunan 2 genç ustamızın Avrupa Bireysel Satranç Şampiyonası'ndaki partilerini incelemeye çalışmıştım. Bu kez biraz daha farklı olarak, bundan tam 60 yıl önce oynanmış, kanımca gerçek bir klasik olan bir partiye göz atacağız. 7. Dünya Satranç Şampiyonu Vasily Smyslov, **geri kalmış piyon** konusunda hepimize ileriki satranç mücadelelerimizde yararlanabileceğimiz öğretici bilgiler verecek.

Vasily Smyslov – Arnold Denker

S.S.C.B. – A.B.D, Moskova 1946, [B24], (Ataman, A)

1 e4 c5 2 ♘c3

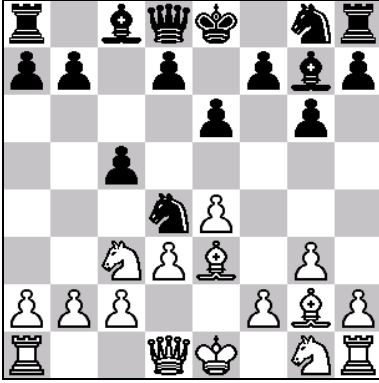
Kapalı Sicilya, Smyslov'un satranç kariyeri boyunca kendisini beyaz taşlarla güvende hissetmesini sağlayan açılışlardan birisidir.

2... ♟c6 3 g3 g6 4 ♙g2 ♙g7 5 d3 e6

Siyahların son hamlesiyle uygulamak istediği fikir, ...d5 sürüşünü tempo kaybetmeden, bir defada yapma isteğidir. Normal devam yolu olan 5...d6 hamlesiyle bu planın uygulanması mümkün olamayacaktı. Ancak satranç tarihine 'oyunsonu virtüözü' olarak ismini yazdırmış Smyslov'un yanıtı, rakibini ince bir yanıt vermeye zorluyor.

6 ♙e3 ♟d4?! (D)

Fakat Amerikalı büyükusta, partinin oynandığı dönemde moda olan, ancak şüpheli olarak değerlendirebileceğimiz bir varyanta giriyor. Halbuki 6...d6 hamlesi (hatta belki de 6...b6 bile!) daha iyiydi.

7 ♘ce2!

İşte bu! Beyazlar d4-karesindeki atı bulunduğu noktadan sökmek için c-piyonunun önünü, taktik temalardan da faydalanarak, boşaltıyor. 7...♟xe2 8 ♘xe2 ♙xb2 9 ♖b1 devam yolu sonrasında beyazlar piyonu geri alırdı, çünkü 9...♙a5+? 10 ♙d2 ♙xa2 11 ♖xb2! ♙xb2 12 ♙c3 varyantında beyazlar taş kazanırdı. Bu ve buna benzer manevralardan, yıllar sonra oynanmış diğer partilerin analizlerinde bile 'Smyslov manevrası' olarak söz edilmesi, incelemekte olduğumuz partinin önemini bizlere bir kere daha göstermektedir.

7...d6 8 c3 ♟c6 9 d4 cxd4 10 ♘xd4!

Şimdi birçoğumuzun ilk olarak 10 cxd4 yanıtını vermeyi aklımızdan geçirdiğini söylersek, pek de yanılmamış oluruz. Ancak konuma daha derin bakacak olursak, Smyslov'un hamlesinin d-piyonunu zayıflatacak olmasından dolayı çok daha kuvvetli olduğunu görürüz. d-piyonu bu konumda filin 'geleneksel Kirpi' konumlarından farklı olarak e7-karesi yerine g7-hanesinde bulunması dolayısıyla biraz daha zayıftır.

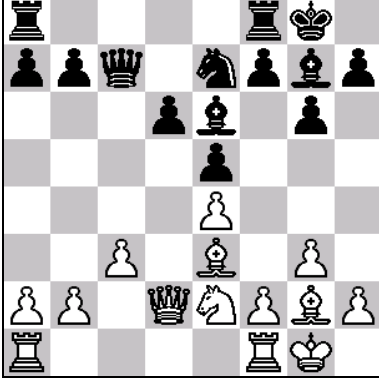
10...♟xd4 11 ♙xd4 e5?! 12 ♙e3

Şimdi bir an için durup konumsal bir değerlendirme yapacak olursak, d6-karesindeki geri kalmış piyonun (ve doğal olarak d5-karesinin zayıflığının) pozisyonu beyazlar açısından avantajlı yaptığını görüyoruz. 'Smyslov'u Smyslov yapan' ince oyunu sayesinde bu avantajın giderek

büyüdüğüne birazdan tanıklık edeceğiz. Siyah şahın henüz merkezde olması dolayısıyla ...d5 piyon sürüşünün yapılması henüz mümkün görünmüyor.

12...♖e7 13 ♖e2 0-0 14 0-0 ♙e6 15 ♗d2 ♗c7 (D)

15...d5? 16 ♙c5 sonrası piyon düşerdi.

16 ♗fc1!

İnanılmaz derinlik içeren bu hamlenin başına '!' işaretini koymaktan kendimi alıkoyamadım. Beyazların bu 'gizemli kale hamlesi' ile uygulamak istediği fikir, 17 c4 piyon sürüşüyle siyahların ...d5 sürüşünü imkansız kılmak ve dolayısıyla d5-karesini 'sonsuz kadar' zayıf bırakmaktır. Smyslov'un bu fikrini önleyecek olan 16...b5 yanıtı ise, yıllar sonra Dvoretzky'nin metodik bir şekilde eserlerinde değindiği 'iki zayıflık' prensibi dolayısıyla mümkün değildir: 16...b5 17 a4! a6 18 ♗d1! ve siyahların d6-piyonunu koruması için etkili bir yöntemi yoktur. 18...♗fd8 19 axb5 axb5 20 ♗xa8 ♗xa8 21 ♗xd6 devamıyolunda d6-piyonu düşerken, 18...♗ad8 19 axb5 axb5 20 ♗a7 devamıyolu da taş kazanacaktı. Siyahların oluşan konumlarda hem d6-piyonunun, hem de a-hattının zayıflığını aynı anda savunamadığını görmekteyiz. Bir taşla iki kuş! Gizemli kale hamlesi ve iki zayıflık prensibi. Bir 'analizci', tek bir hamleden daha ne bekleyebilirki?

16...f5

Kendisi de çok kuvvetli bir usta olan Denker, konumdaki tehlikelerin farkında olduğu için pozisyonu bir nebze olsun karıştırmak istedi. Fakat tabii ki Smyslov'u dize getirmek bu kadar kolay olmamalı.

17 c4 fxe4 18 ♖c3!

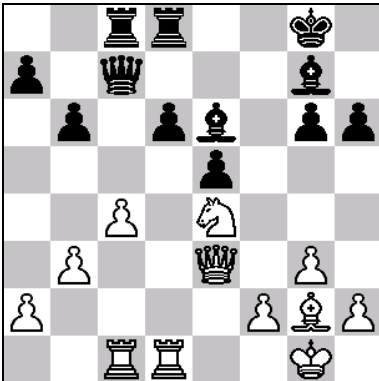
Konumsal üstünlüklerin somut bir hal kazanmasında her zaman taktiklerin rolünün büyük olduğunu görüyoruz.

18...♖f5 19 ♖xe4 ♖xe3 20 ♗xe3 h6

g5-karesinden yeni sıkıntılar yaşamamak adına.

21 ♗d1 ♗fd8 22 ♗ac1 ♗ac8 23 b3 b6 (D)

Herşey çok güzel, fakat bu iyi konum nasıl daha iyi hale getirilebilir? Bu soruya en güzel yanıtı veren de 7. Dünya Şampiyonu'ndan başkası değildir.

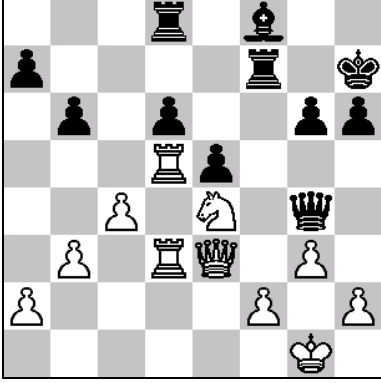

24 ♖c3! ♜e7 25 ♙d5!

Ünlü satranç yazarı Jeremy Silman, konum değerlendirmesi yapılırken 'dengesizlik' kavramının aslında en önemli faktör olduğundan makalelerinde defalarca söz etmiştir. Doğrudur, bu düşünceden farklı görüşleri savunan birçok satranç ustası olmuştur. Ama yine de Smyslov'un yaklaşımı Silman'ın tezi için gerçek bir örnek: beyazlar rakibinin konumunda yeni sıkıntılar yaratabilmek adına, kuvvetli filini rakibinin beyaz-renkli fili ile değiştirerek beyaz karelerde ciddi sıkıntılar yaratmayı hedefliyor. Böylece d6 ve d5 noktalarındaki zayıflıkların yanı sıra bir de beyaz karelerde sıkıntılar oluşacak. 'İyi at – kötü fil' senaryolarından bahsetmeme gerek var mıdır, bilemiyorum.

25...♙h7 26 ♙xe6 ♜xe6 27 ♖d3 ♜c7 28 ♜cd1 ♜f7 29 ♗e4 ♙f8 30 ♜d5 ♜g4 31 ♜1d3 (D)

Böylece rakibinin taktiksel tuzağına düşmeyen Smyslov, konumdaki inisiyatifi tamamen kendisinin elinde olduğunu rakibine göstermiştir. 31 ♗xd6? ♙xd6 32 ♜xd6 ♜xd1!+ devam yolunda beyazların işinin daha zor olduğunu görmekteyiz.

31...♙e7

31...♜e6 32 ♜d2 (Alekhine'in manevrası!) 32...♜fd7 33 c5!

32 ♗xd6 ♙xd6 33 ♜xd6 ♜df8 34 ♜xe5!

Bu fikir sayesinde siyah şahın birkaç hamle sonra tahtanın ortasında kaldığını göreceğiz.

34...♜xf2 35 ♜d7+ ♜8f7 36 ♜xf7+ ♜xf7 37 ♜d8 ♜g7 38 ♜e8 g5 39 ♜h8+ ♙g6 40 ♜d6+ ♙f7

Forse hamleler dizisinden sonra siyah şah kalenin önünü keserek kendi konumunun daha da pasif bir görünüm almasına neden oldu. 'Çıplak' beyaz şah karşısında ise en ufak bir sıkıntı yaratılamıyor. Kalan kısımda herhangi bir enteresan durum söz konusu olmadığı için hamleleri yorumuz veriyorum.

41 ♜xh6 ♜f5 42 ♜d1 ♜c5+ 43 ♙g2 ♜e7 44 ♜f1+ ♙g8 45 ♜f6 ♜e8 46 ♜f5 g4 47 ♜f2 ♜e7 48 ♜d3 ♜g5 49 ♜e2 ♜f8 50 ♜e4 ♜g7 51 ♜d5+ ♜f7 52 ♜e6 1-0

Yararlanılan Kaynaklar:

- 50 Essential Chess Lessons, FM Steve Giddins, Gambit Publications
- How to Reassess Your Chess, IM Jeremy Silman, Siles Press

Son olarak yazımı, yaklaşık 1.5 yıldır öğrencim olan **Cankut Emiroğlu**'nun 2. Dünya Okullararası Satranç Şampiyonası'nda 11 Yaşaltı Gurubu'nda elde ettiği 1.'likten dolayı duyduğum mutluluğu sizlerle paylaşarak noktalamak istiyorum. Bu başarısında hiç kuşkusuz başta **Emiroğlu ailesi** olmak üzere, Cankut'a satrançı sevdiren ve satrancını geliştirmesinde katkıda bulunan sevgili **Ozan Çapan** ve **Abdullah İlhan**'ın, Selanik'te kafile başkanlığını yapan **FM Yakup Bayram** hocamızın, İş Bankası Süper Ligi'ndeki takımı olan Konya Selçuk Üniversitesi Spor Kulübü'nün emekleri çok büyük. Türkiye Satranç Federasyonu'na kendisine ve diğer genç yeteneklerimize bu imkanı verdikleri için teşekkür ediyorum.

Bir sonraki *Analiz* köşesinde görüşünceye dek, hepimize satranç dolu günler dilerim.

Hazırlayan: FM Alper Efe ATAMAN